

VOORSTEL AAN HET COLLEGE VAN DE GEMEENTE ROERMOND

Onderwerp: 80 jaar vrijheid Roermond

Zaaknummer: 138360-2024

Datum: 11 december 2024

Inleiding

Roermond werd op 1 maart 1945 bevrijd door Amerikaanse militairen, nadat de stad maandenlang frontstad was geweest. De oorlog had diepe sporen nagelaten in de stad en bij haar inwoners. Om het belang van 80 jaar leven in vrijheid te onderstrepen, organiseert de gemeente diverse activiteiten in het kader van 80 jaar vrijheid en de herdenking en viering hiervan. Door de gemeenteraad zijn in 2025 ook extra middelen voor beschikbaar gesteld om hier op passende wijze aandacht aan te besteden.

Op 1 maart 2025 is het 80 jaar geleden dat Roermond werd bevrijd. Deze datum valt echter gelijktijdig met de Sjtasiefestatie, het Remunjs Vastelaoves Meziek Sjspektakel en de Sleuteloverdracht in het stadhuis. Om die reden is er geen gelegenheid deze dag, of dit weekend, activiteiten te organiseren ter herinnering aan 80 jaar bevrijding en het vieren van 80 vrijheid.

Gelet op het bijzondere karakter van Roermond als veteranen- en herdenkingsstad wordt daarom gekozen voor een andere invulling met activiteiten gedurende januari 2025 tot en met augustus 2025. Tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst op 3 januari 2025 wordt het startsein gegeven voor de viering en herdenking van 80 jaar vrijheid. De herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog in het Koninkrijk der Nederlanden op 15 augustus 2025 is de afsluiting van het herdenkingsjaar.

Met dit voorstel wordt aan uw college de invulling op hoofdlijnen voorgesteld ter vaststelling.

Voorstel

Het college heeft ingestemd met de nadere uitwerking van 80 jaar vrijheid in Roermond zoals voorgesteld.

Argumenten

1.1 Roermond is een veteranen- en herdenkingsstad

Roermond kent een traditie rondom vieren en herdenken. Zo vindt jaarlijks op 5 mei het provinciale Bevrijdingsfestival plaats in Roermond, alsook de jaarlijkse herdenking bij het Nationaal Indië-monument op de eerste zaterdag van september. Om deze reden wordt het passend geacht aan te sluiten bij deze traditie en ook 80 jaar vrijheid te ondersteunen. Tevens is vorig jaar voor het eerst door de gemeente op 5 mei een vrijheidsmaaltijd georganiseerd. Dit willen we ook in 2025 centraal organiseren, alsmede elke wijk de mogelijkheid bieden tot het organiseren van een vrijheidsmaaltijd in de periode tussen carnaval – dodenherdenking. Ook wordt ingezet op het leggen van verbinding tussen veteranen en jongeren, om zo kennis van de geschiedenis over te dragen en het begrip vrijheid verder te laden. Dit vindt plaats door onder andere veteranen uit te nodigen op scholen en het scholenconcert in de Oranjerie. In afstemming met vertegenwoordigers vanuit de

veteranenorganisaties wordt gezien of er nog meer initiatieven zijn vanuit deze organisaties die passen binnen 80 jaar vrijheid.

1.2 Begroting 2024 en 2025

In de begroting 2024 en 2025 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor het herdenken en vieren van 80 jaar vrijheid in Roermond. Hiermee wordt door zowel de gemeenteraad als het college het belang van het herdenken en vieren van 80 jaar vrijheid benadrukt.

1.3 Rol lokale overheid bij het herdenken en vieren van 80 jaar vrijheid

Het betreft nog maar een kleine groep inwoners die zelf de Tweede Wereldoorlog heeft meegemaakt en hier actieve herinneringen aan hebben. Voor de lokale gemeenschap ligt hier een taak dit stukje geschiedenis te borgen en over te dragen aan volgende generaties. Dit kan door het organiseren van eigen activiteiten maar ook door het ondersteunen van initiatieven uit de samenleving. De gemeente heeft hier als lokale overheid een rol als aanjager, maar ook waar nodig als regisseur, ondersteuner of organisator.

Bij elk lustrum staan we extra stil bij het herdenken van de bevrijding en het vieren van vrijheid.

Kanttelingen en risico's

Er wordt voorgesteld een aantal activiteiten vanuit de gemeente te organiseren. Voor het overige kunnen initiatieven vanuit de samenleving komen, al dan niet ondersteund door de gemeente. Hiermee wordt een passend aanbod vanuit de gemeente neergezet, waarbij er voldoende balans is tussen de inzet vereist bij het organiseren van deze gemeentebrede activiteiten en bij de ondersteuning van initiatieven uit de samenleving. Regie op het proces van de invulling van het herdenkingsjaar ligt bij kabinet, met ondersteuning van een projectgroep met medewerkers vanuit het archief, evenementen, cultuur en communicatie. Daarnaast zorgt de projectleider voor een tijdige en juiste uitvoering van alle activiteiten.

Invulling 80 jaar vrijheid

Vanuit het nationaal comité 4 en 5 mei zijn 5 pijlers die het bijzondere herdenkingsjaar vorm geven:

1. Start 80 jaar vrijheid op 12 september 2024: de start van de nationale viering heeft op 12 september 2024 plaats gevonden in Mesch.
2. Januari 2025: stilstaan bij slachtoffers Holocaust.
3. Dodenherdenking 4 mei 2025
4. Bevrijdingsdag 5 mei 2025
5. Nationale herdenking einde Tweede Wereldoorlog in het Koninkrijk der Nederlanden op 15 augustus 2025.

Het lustrum staat in het teken van het overdragen aan nieuwe generaties en hoe de betekenis van herdenken en het vieren van vrijheid aan deze generaties kan worden doorgegeven. Hiermee geven we invulling aan het herdenken en vieren in de toekomst, 85 jaar vrijheid en verder, en borgen we dit in onze samenleving. Om die reden wordt in Roermond ingezet op het besteden van extra aandacht aan de nieuwe generaties en jongeren, maar ook nieuwe Nederlanders, intensief te betrekken bij de invulling van het programma. Verbinding en vrijheid zijn daarbij kernbegrippen. Met de invulling van 80 jaar vrijheid zoeken we verbinding tussen de inwoners van onze stad, tussen heden en verleden. Ook betrekken we onze Duitse buurgemeenten hierbij.

Voorgesteld wordt via een drietal onderdelen 80 jaar vrijheid in te vullen, waarin de vijf pijlers vanuit het nationaal comité verwerkt zijn. Hieronder zijn deze nader uitgewerkt:

1. Belangrijke momenten:

Vanuit de gemeente worden activiteiten georganiseerd op specifieke momenten. Hiervoor ligt de regie en het initiatief bij de gemeente. Samen met partners uit de gemeente wordt hier vervolgens invulling aan gegeven.

- 3 januari 2025 nieuwjaarsbijeenkomst: elk jaar organiseert de gemeente Roermond een nieuwjaarsbijeenkomst voor inwoners, bedrijven en organisaties. Tijdens deze nieuwjaarsbijeenkomst wordt stil gestaan bij 80 jaar vrijheid en de start van dit bijzondere herdenkingsjaar. Maakplaats levert ook dit jaar weer een bijdrage aan de invulling van de bijeenkomst. Deze invulling richt zich op 80 jaar vrijheid.
- Januari 2025: herdenking Holocaust. Er is reeds een provinciale herdenking, daarom wordt in Roermond op een andere maar passende wijze deze maand stil gestaan bij de herdenking van de Holocaust. Hierover vindt overleg plaats om dit op gepaste wijze te doen.
- 1 maart 2025: herdenking 80 jaar bevrijding Roermond door middel van een ceremonie bij het oorlogsmonument op de begraafplaats Tussen de Bergen, voorafgaand aan de sleuteloverdracht op het stadhuis.
- 4 mei 2025 Dodenherdenking: deze vindt zowel in de kernen als in het centrum van Roermond plaats. Bij laatstgenoemde worden ook bestuurders van onze Duitse buurgemeenten uitgenodigd. Na de dodenherdenking op het Zwartbroekplein (centrum) wordt er in het Cuypershuis een nazit georganiseerd. De invulling van deze herdenking wordt gedaan door de Stichting Jaarlijkse Herdenking Gevallen 1940/1945 Roermond samen met de gemeente.
- Periode maart – mei 2025: vrijheidsmaaltijden in de wijken. Hiervoor wordt de samenwerking gezocht met Wel.kom en de wijkraden. Tijdens deze maaltijden gaan inwoners in de wijk in gesprek over de betekenis van vrijheid. De aanwezigen worden ook gevraagd aanwezig te zijn bij de grote vrijheidsmaaltijd op de Markt 5 mei 2025.
- 5 mei 2025 Bevrijdingsdag: invulling door middel van een feestelijk programma op de Markt in combinatie met de Vrijheidsmaaltijd. Zowel 4 als 5 mei worden familieleden van majoor-generaal Anderson en sergeant Von Henke uitgenodigd. Zij zullen deze dagen eregasten van de gemeente zijn en hebben al aangegeven graag naar Roermond te komen.
- 15 augustus 2025 einde Tweede Wereldoorlog in het Koninkrijk der Nederlanden: samen met de stichting Nationaal Indiëmonument wordt gezien hoe invulling te geven aan deze herdenking.

2. Ondersteunen initiatieven uit de samenleving:

Er zijn middelen beschikbaar om initiatieven uit de samenleving financieel te ondersteunen of een extra bijdrage te doen in verband met 80 jaar vrijheid. Voor initiatieven is het ook mogelijk om via het V-fonds subsidie aan te vragen. Dit kan veelal op eenvoudige wijze. Het is voor de gemeente niet mogelijk om hier een financiële bijdrage aan te vragen.

Er zijn al diverse initiatieven die zich hebben gemeld. Zoals het schoolconcert 'De keuze; wat zou jij doen?' en de Euregionale vrijheidsdebatten voor jongeren. Via de gemeentelijke website is te vinden wanneer welke activiteit plaats vindt. Daar waar nodig worden initiatieven door de gemeente ondersteund bij het uitwerken van hun initiatief, dat kan door een financiële bijdrage maar ook in andere vormen van ondersteuning (meedenken, contact leggen met andere partijen). Ook voert de gemeente regie daar waar nodig.

3. Herinneren

Samen met het archief en communicatie wordt bezien op welke wijze de stad kan worden aangekleed in het thema 80 jaar vrijheid en welk beeldmateriaal hiervoor kan worden gebruikt. Daarnaast inventariseert het archief een overzicht met momenten in de periode 1940-1945 die van extra betekenis waren voor Roermond. Via onze communicatiekanalen zal voor deze momenten ook steeds extra aandacht zijn.

Financiële gevolgen

Voor 80 jaar vrijheid is momenteel een bedrag beschikbaar van €140.000,-. Onderstaande overzicht is een globaal overzicht van de te verwachten kosten:

Kosten	2024	2025
Inhuur interne projectleider	€6.240,-	€36.400,-
Bijdrage aan nieuwjaarsbijeenkomst	€3.000,-	
4 mei (onder andere ontvangst familieleden Amerikaanse bevrijders en nazit Cuypershuis)		€5.000,-
Periode tussen 5 maart en 4 mei stimuleren wijkgebonden vrijheidsmaaltijden in Roermond		€20.000,-
5 mei (onder andere vrijheidsmaaltijden 5 mei en in de periode daaraan voorafgaand, programma 5 mei)		€40.000,-
Aankleding stad (banners, logo, advisering en ondersteuning op het gebied van communicatie)	€10.000,-	€10.000,-
Ondersteuning lokale initiatieven (subsidieaanvragen voor bijvoorbeeld Euregionaal jongerendebat)		€9.360
Totaal	€19.240,-	€ 120.760

Vanuit de projectgroep vindt sturing en monitoring plaats op de gedane uitgaven en bewaking van het budget. Waar dat passend is, wordt ook gezocht naar andere kostenplaatsen.

De volledige kosten van ca. € 140.000,- kunnen worden gedekt uit het bestaande budget (kostenplaats 61686) voor grote evenementen. De splitsing van het totaal bedrag is in het tabel hierboven terug te lezen en voor beide jaren is er voldoende dekking binnen kostenplaats 61686. De gemeenteraad heeft voor jaarschijf 2025 voor grote(re) evenementen € 250.000,- extra ter beschikking gesteld. Het is zaak dat de uitvoering plaatsvindt binnen het voornoemde bedrag.

Communicatie en participatie

Via de gemeentelijke website worden inwoners en organisaties geïnformeerd. Daarnaast wordt actief contact gezocht met partijen (denk aan het onderwijs, Maakplaats, wijkraden etc.) Voor de individuele activiteiten worden diverse communicatiekanalen ingezet hier bekendheid aan te geven. Denk aan de nieuwsbrief, social media kanalen, website.

Uitvoering en evaluatie

De uitvoering wordt gedaan door:

- Projectgroep
- Projectleider
- Kabinet (kabinet heeft een regierol op de uitvoering)

In de projectgroep zit een vertegenwoordiging van onderstaande vakgebieden:

- kabinet
- evenementen
- communicatie
- archief/Historiehuis
- cultuur

Met het vakgebied onderwijs is afgesproken dat daar waar nodig over en weer afstemming plaats vindt.

Advies bedrijfsvoering (Communicatie, Financiën, HR, I&S, Juridisch)

Communicatie is vertegenwoordigd in de projectgroep en wordt daarmee vanaf het begin steeds meegenomen in de uitvoering waardoor zij nauw betrokken zijn en goed kunnen adviseren over de diverse communicatie-strategieën die per keer gevraagd worden. Hierbij zal iedere keer de volgende twee hoofddoelen het uitgangspunt vormen:

1. Borgen van dit stuk geschiedenis en het overdragen hiervan op de volgende generaties.
2. De traditie van herdenken en veteranenstad

Ad 1: Het borgen en overdragen van dit stuk uit onze geschiedenis zal goed tot zijn recht komen middels storytelling. Hiervoor zal communicatie nauw samenwerken met het archief. Naast de traditionele middelen zal daarom ook gelet worden op middelen die aansluiten bij de jonge generatie.

Ad 2: Om aan te sluiten bij de traditie van herdenken is het advies om één herkenbare huisstijl te ontwikkelen voor alle uitingen rondom 80 jaar vrijheid. Een huisstijl die in lijn ligt met de gemeentelijke huisstijl maar juist net een extra dimensie geeft aan dit onderwerp waardoor mensen het herkennen. Een huisstijl die respect uitstraalt die herdenkingen verdienen.

Om de juiste kwaliteit te kunnen leveren is het advies om samen te werken met een extern bureau waarbij communicatie in de lead is voor afstemming. Hieraan wordt ook uitvoering gegeven door de inhuur van een extern bureau voor wat betreft advisering en uitvoering op communicatiegebied, onder supervisie van communicatie.

De inkoopaspecten zijn in dit voorstel minimaal. Voor de vrijheidsmaaltijden wordt geadviseerd om, wanneer er ingekocht gaat worden, lokale ondernemers hierin mee te nemen.

Vanuit financiën wordt geconstateerd dat er voldoende middelen zijn opgenomen in de begroting om de kosten van dit plan te dekken.